

De familie Heermans

Een Brabantse boerenfamilie in het zuidelijk deel van Westzaan

Inhoud

Inleiding	3
1. Vertrek vanuit Noord-Brabant naar Noord-Holland	4
2. De eerste generatie Heermans in de Westzanerpolder	6
3. De derde generatie Heermans in de Westzanerpolder	10
4. De derde generatie Heermans in de Westzanerpolder	15
5. De vierde generatie Heermans in de Westzanerpolder	16
Bijlage I: Situatieschets.....	17

Inleiding

De familie Heermans kwam begin 20^e eeuw via Sloten (bij Amsterdam) naar Westzaan. Oorspronkelijk kwam de familie uit Giessen in Noord-Brabant. Het IJ was grotendeels ingepolderd en het Noordzeekanaal ontstaan; reden voor veel boerenfamilies om hun geluk in de nieuwe polders te beproeven.

Zo ook voor Jan Antonie Heermans (1871-1961) en Klasina Koopman (1871-1951). Vier generaties lang zouden, zo'n honderd jaar lang, op dezelfde plek het boerenbedrijf uitoefenen: aan de Overtoom en Veldweg in Westzaan.

Veel gegevens zijn verzameld uit de bouwdoSSIers en bevolkingsregisters van de gemeente Westzaan.

Veel dank aan Jos Heermans voor het kritisch doorlezen van de eerste versie en zijn correcties daarop, in 2019.

Jan van der Male,
april 2016, herzien augustus 2019

De Westzanerpolder in 2013 met links de oude IJdijk tussen Nauerna (onder) en Westzaan (boven). Ongeveer halverwege de plek aan de rechterkant van de dijk waar de familie Heermans boerde aan de Overtoom en Veldweg. Foto © J.C. van der Male.

Foto's voorzijde:

Links: Jan Antonie Heermans en zijn vrouw Klasia Heermans-Koopmans met hun zonen Roeland, Gerrit en Hendrik Johannes omstreeks 1902 voor hun nieuwe boerderij in de Westzanerpolder. Foto © Collectie J.P. Heermans.

Rechts: de boerderij Veldweg 255 die Jan Antonie in 1902 liet bouwen en vier generaties lang door Heermansen werd geëxploiteerd, tot afbraak omstreeks 2000 volgde. Foto © Collectie N.J. Heermans/WDB.

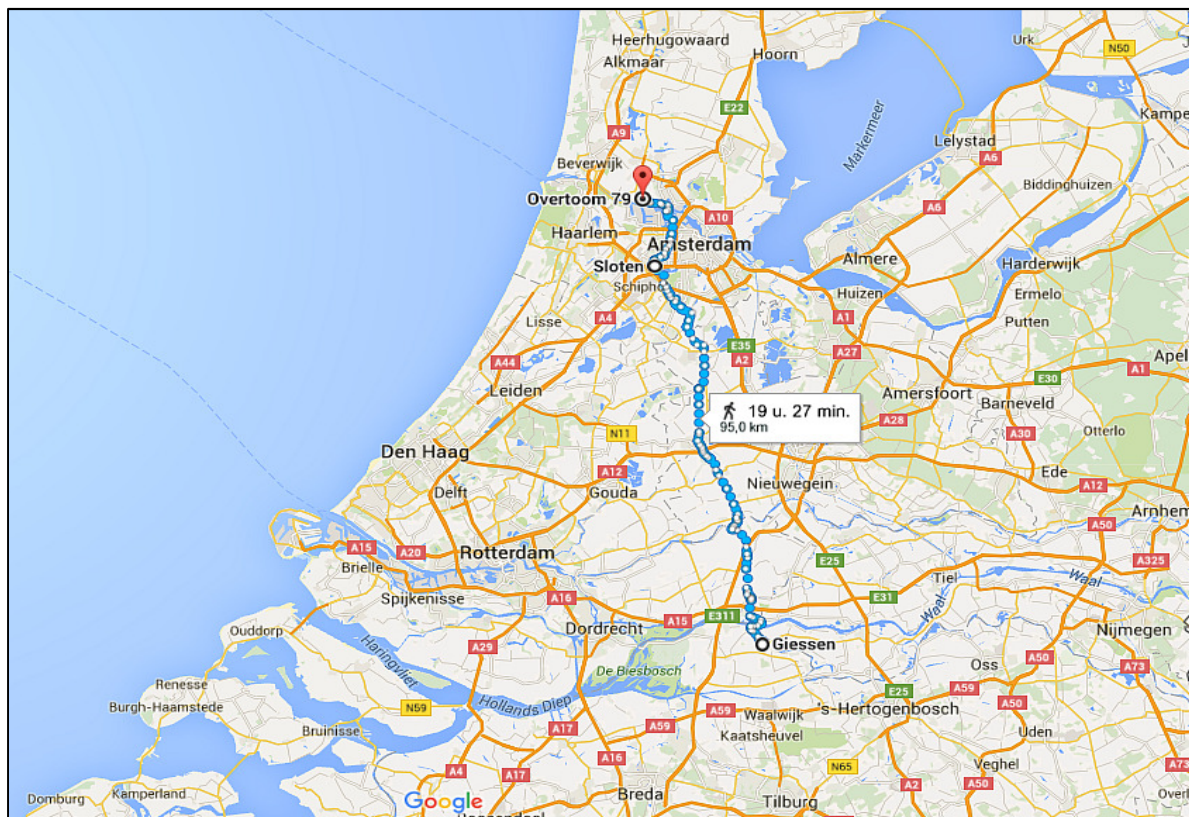
1. Vertrek vanuit Noord-Brabant naar Noord-Holland

De familie Heermans kwam begin 20^e eeuw naar Westzaan. De eersten waren Jan Antonie Heermans (1871-1961) en Klasina Koopman (1871-1951).

Jan Antonie was geboren in Giessen in Noord-Brabant, een dorpje aan de zuidoever van de Maas, enkele kilometers onder Gorichem. Hij was het derde kind van Roeland Heermans (1844-1905) en Hendrina Johanna Heijstek. Vader Roeland was “*bouwman*” evenals zijn voorouders. De familie was protestants. Moeder Hendrina overleed toen Jan Antonie nog maar zes jaar oud was. Eind 1880 hertrouwde Roeland met Elisabeth de Gier (1849-1927). Zij woonden vanaf 1881 tot 1887 weer in de gemeente Andel. In 1887 vertrok vader Roeland en stiefmoeder Elisabeth naar de Haarlemmermeer. Roeland zou in 1899 naar zijn zoon Corstiaan emigreren, in Patterson New York. Hij deelde in een achtergelaten brief op tafel aan zijn vrouw mee dat hij vertrokken was...

Giessen omstreeks 1900. Foto © collectie Streekarchief Land van Heusden en Altena.

De familie Heermans trok eind 19^e eeuw van Giessen via Sloten naar Westzaan: een reis van in totaal 95 kilometer. Afbeelding © GoogleMaps.

Jan Antonie trouwde in 1896 met de Westzaanse Klasina Koopman. Zij was opgegroeid op de boerderij J.J. Allanstraat 189. Haar vader Gerrit Koopman was nauw betrokken bij de oprichting van een afgescheiden gemeente, de latere Gereformeerde Gemeente die ten zuiden van haar ouderlijke woning stond.

Het jonge paar vestigde zich in de gemeente Sloten. Samen met hun jonge kinderen zijn ze in maart 1900 daarvandaan over het Noordzeekanaal gestoken en in de Westzanerpolder aan de Veldweg gaan wonen. Deze polder was enkele decennia voordien drooggemaakt en uitermate geschikt als akkerbouwgrond in een omgeving waar verder alleen veeteelt mogelijk is.

2. De eerste generatie Heermans in de Westzanerpolder

Landbouwer Jan Antonie kocht grond aan in de Westzanerpolder, waaronder een stukje tussen de Overtoom (de voormalige IJdijk tussen Westzaan en Nauerna) en de Veldweg (toen Ringweg geheten). Dit stukje grond was er overigens ook al voor de droogmaking van het IJ, een buitendijks stuk land dat op het kadastraal minuutplan uit 1827 zichtbaar is.

Vermoedelijk de eerste tijd woonde het gezin in een tijdelijke woning; Heermans liet 1902 op zijn

Het kadastraal minuutplan van Westzaan in 1827. Foto © Noord-Hollands Archief.

Het kadastraal minuutplan van Westzaan begin 20^e eeuw. Foto © Gemeentearchief Zaanstad.

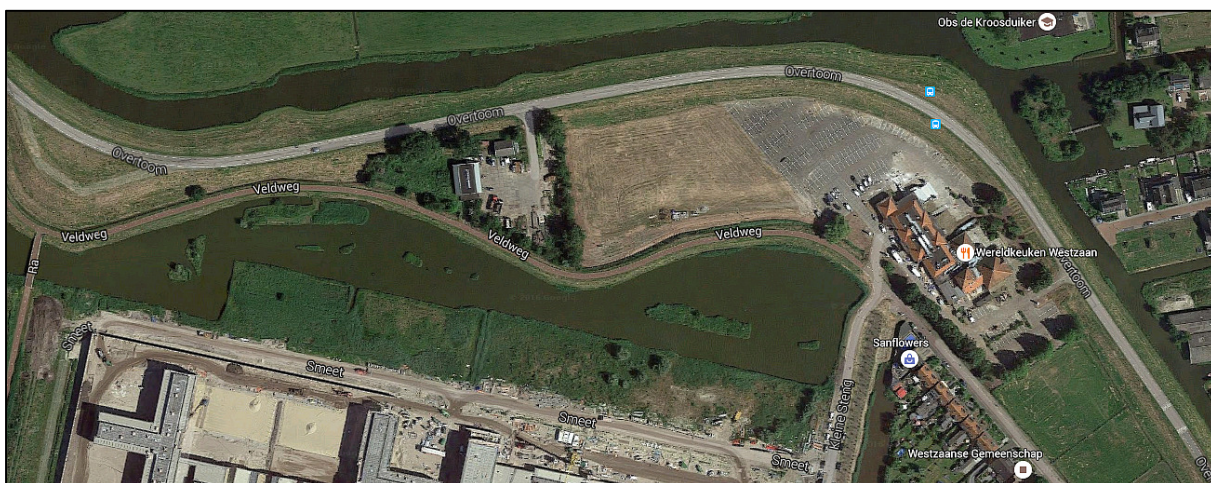
Jan Antonie Heermans en zijn vrouw Klasi Heermans-Koopmans omstreeks 1950. Foto © Collectie J.P. Heermans.

De boerderij van de familie Heermans met diverse schuren erachter, op een luchtfoto in 2002, gezien vanuit het noorden. Op de voorgrond de Veldweg en daarvoor nog juist zichtbaar de Overtoom. Foto © Collectie ZaanAtlas.

Luchtfoto uit 2002 met links de boerderij aan de Veldweg 225 en in het midden het dubbele woonhuis aan de Overtoom 79. Foto © Collectie ZaanAtlas.

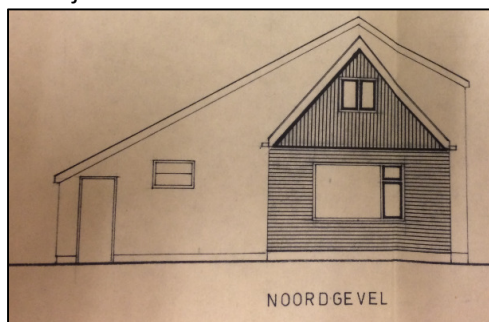
Dezelfde plaats in 2016, met linksonder de gevangenis, het Justitieel Complex Zaanstad, in aanbouw. Foto © Collectie GoogleMaps.

De boerderij van Jan Antonie Heermans aan de Veldweg 255, gebouwd in 1902. Het complex is nadien diverse malen uitgebreid. Foto van eind juni 1980. Foto © Collectie N.J. Heermans / WDB.

perceel een nieuw woonhuis met schuur bouwen. Het kreeg als huisnummer eerst Wijk K15a, later achtereenvolgens Wijk P30, P64 en vanaf 1939 Veldweg 255. Hier zette hij een gemengd bedrijf op: akkerbouw en veeteelt.

In 1903 kwamen ook een oom en tante van Jan Antonie naar Westzaan: Cornelis Heermans (1851-1933) en zijn vrouw Neeltje Elisdr de Bie (1861-1941). Haar zus was overigens weer getrouwd met Lammert Bax (1863-1945) en die boerden op de Hoeve Caroline aan de Kanaalweg in de Wijkermerepolder. Cornelis en Neeltje hadden na hun trouwen even in Anna Pauwlona gewoond maar vanaf circa 1889 ook evenals Jan Antonie in de gemeente Sloten bij Amsterdam. Oom Cornelis en tante Neeltje trokken eerst tijdelijk bij hun oomzegger en diens gezin in, maar verhuisden vervolgens naar Wijk P27, hernoemd in P115. Dat was Veldweg 77 of 79, waar Cornelis in 1933 overleed. Jan Antonie's tante verhuisde daarna meer het dorp in, ze betrok het huisje Wijk A78, het latere Zuideinde 37. In juni 1937 verhuisde ze naar Wijk A85: Zuideinde 51. Zij zou vier jaar later overlijden.

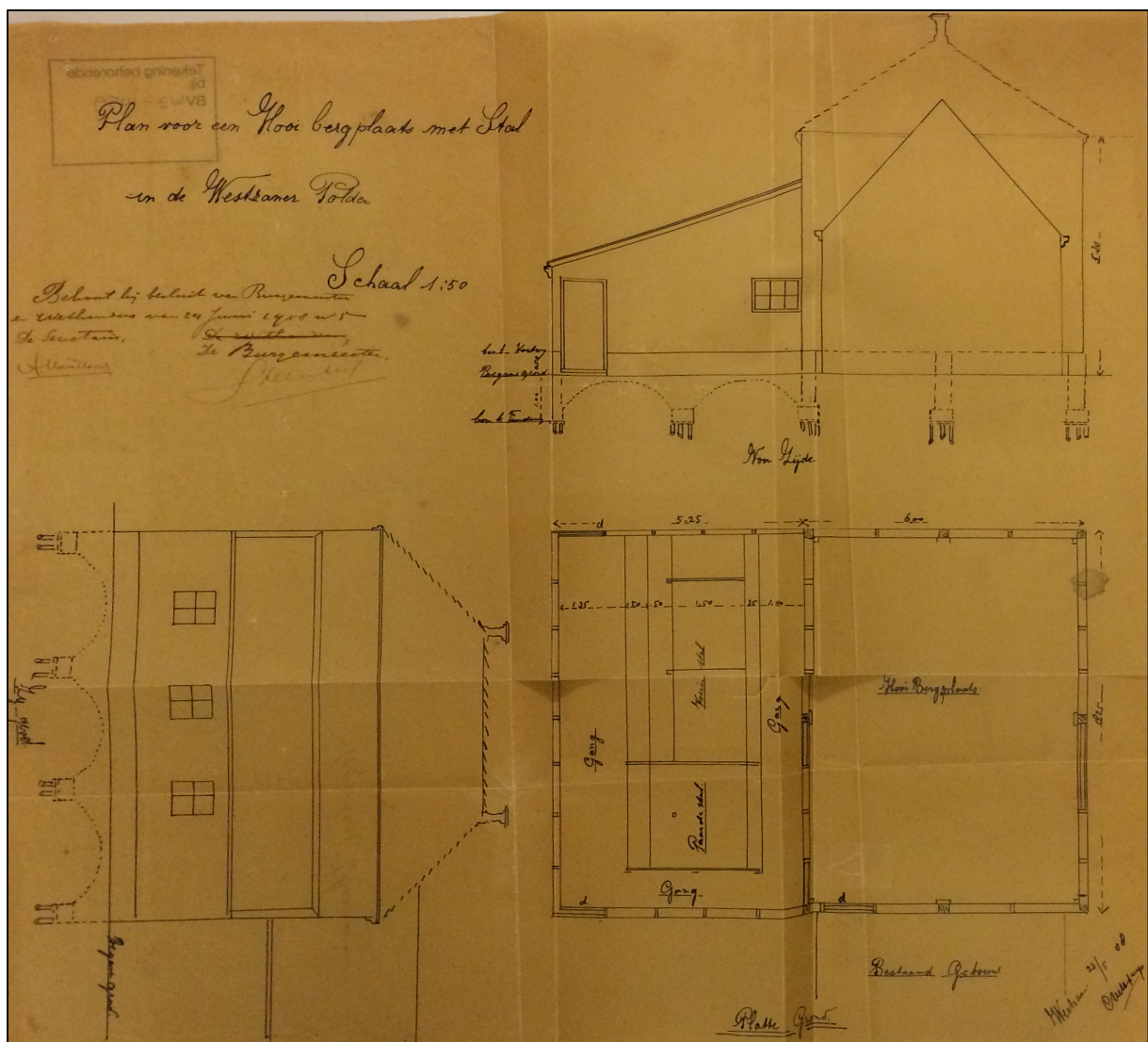
*Aanzicht van Veldweg 255 in de 20^e eeuw.
Foto © Bouwtekening collectie Gemeentearchief Zaanstad.*

3. De derde generatie Heermans in de Westzanerpolder

De zonen van Jan Antonie en Klasina Heermans-Koopmans breidden het boerenbedrijf uit. Met name de derde zoon ging ook handelen in veevoeder en stro waarbij het afzetgebied liep van het Haarlemmermeer tot het Wieringermeer.

Jan Antonie's oudste zoon Roeland (1897-1954) en zijn vrouw Adriana van Nieuwenhuijzen woonde in de Westzanerpolder op P28, later P60, het huidige Veldweg 147. Inmiddels liet Roeland in 1934 door aannemer J. Takken een dubbel woonhuis bouwen. Vanaf 5 maart 1938 betrokken zij het ene gedeelte daarvan, korte tijd later hernummerd als Veldweg 175. Het naastgelegen huis (nummer 173) werd verhuurd. Zij kregen twee zonen, waarvan één de ouderlijke woning nog bewoond.

Tweede zoon Gerrit Heermans (1899-1951), in 1922 getrouwd met Petronella Jacobsdr Schoen (1900-1992), was ook landbouwer en later fouragehandelaar. Hij liet voor zijn toekomstige echtgenote en hem schuin voor het ouderlijke huis aan de Veldweg een woning bouwen,

Bouwtekening van een huis en hooiberg uit 1908 op Overtoom 79, voor het ouderlijk huis Veldweg 255, omstreeks 1922 aangekocht door Gerrit Heermans. Foto © Bouwtekening collectie Gemeentearchief Zaanstad.

De woning Overtoom 79 op een luchtfoto uit 2002, gezien vanuit het noorden. Op de voorgrond de Overtoom. Inmiddels stond er al een nieuwe loods ten behoeve van een transportbedrijf, de oude woning rechts stond er desondanks nog, evenals links een aardappelbergplaats. Foto © Collectie ZaanAtlas.

geadresseerd als Wijk P29a, korte tijd later aangeduid als P63 en vanaf 1939 als Overtoom 79. Op deze plek stond al een huis en hooiberg uit 1908, eigendom van G. Smit uit Amsterdam. Gerrit Heermans breidde het complex in 1924 uit met een schuur, in 1929 gevolgd door een tweede. In de navolgende jaren zou het huis regelmatig verbouwd en vergroot worden. In 1930 ontstond er bij de ouderlijke boerderij aan de Veldweg brand door hooibroei.¹ Tien jaar later lieten de gebroeders Heermans, Gerrit en zijn jongere broer Jo, hier een “stroobergplaats” voor de fouragehandel bouwen. Deze bergplaats werd volledig gebouwd van oudere materialen. In 1945 ging Gerrit verder met de fourage en breidde dit uit met aardappelhandel, Jo (waarover hieronder meer) runde in het vervolg de boerderij. Gerrit en Petronella kregen twee zonen en drie dochters. Oudste zoon Jan Antonie (1924-1999) ging met zijn vrouw Aagje Smit aan de Overtoom 53 wonen, hún zonen Gerrit (1951) en Jan Antonie (1956) zouden in respectievelijk 1975 Overtoom 8 en in 1976 Overtoom 6 in Westzaan kopen. Zoon Jacob (1926-2000) woonde tot 1979 nog aan de Overtoom 79 en ging daarna met zijn vrouw Trijntje Bant (1926-2013) in Zaandijk wonen. Dochter Antje (1929) ging met haar man J.C. van Woerden naar Engeland. Dochter Aaltje Klasina (1932) met haar man T. van der Lugt vertrokken naar De Lier. Tot slot trouwde Petronella (1940) met Hendrik Willem Havik; zij gingen in Assendelft wonen.

Tot slot kreeg de genoemde zoon Hendrinus Johannes (Jo) (1901-1983): hij werkte tot 1945 samen met broer Gerrit in de fouragehandel en op de boerderij. Vanaf 1945 runde hij de boerderij alleen. Hij kreeg samen met zijn vrouw Trijntje Muusse (1905-1933) (via haar moeder achter-achternicht van de bekende Zaandamse musicus Cor Kee) een zoon en dochter. Zij woonden eerst bij pa en ma Heermans aan de Veldweg 255 (wijk P30), daarna verhuisden ze naar Veldweg 145 (Wijk P28 en vanaf circa 1920 herzien in Wijk P59) naast broer Roeland en diens gezin. Uiteindelijk verhuisden zij

¹ Roggeveen, P. (2011). Hardwerken en niet zeuren. 1911-2011 familie Van het Kaar te Westzaan, p30, p39, p994, krantenartikelen etc. Archiefsprokkels Jan de Roos, De Wessaner 2001.

De boerderij Overtoom 65 kort voor de sloop en herbouw als restaurant en partycentrum, omstreeks 1981. Foto © collectie Gemeentearchief Zaanstad.

De boerderij Overtoom 65 kort voor de sloop en herbouw als restaurant en partycentrum, omstreeks 1981. Foto © collectie Gemeentearchief Zaanstad.

Restaurant en partycentrum "De Oude Herberg" aan de Overtoom 65, gebouwd in 1983 in de stijl van de oude boerderij waar de familie H.J. Heermans vanaf 1944 woonde. Foto van kort na de opening; de polder erachter is nog nagenoeg onbebouwd. Foto © N.J. Heermans/WDB.

De Overtoom in 2016 met in het midden "De Wereldkeuken" op Overtoom 65. Links de Veldweg. Foto © J.C. van der Male.

Het complex in 2016 vanaf de noordkant. Het geheel is fors uitgebreid ten opzichte van de situatie in 1983. Foto © J.C. van der Male.

in de jaren '30 naar Wijk P47, het latere Veldweg 115. In 1945 verhuisde Jo met zijn gezin naar de boerderij Overtoom 65, eigendom van de familie Zwikker. Zijn oudste zoon Jan Antonie (1927-2006) betrok later de woning van opa en oma, Veldweg 255, waarover verderop meer.

Dochter Dieuwertje (Dien) (1929-2019) trouwde met Hendrik Pieter Oudkerk (1925-2010), ook afkomstig uit een boerengeslacht (zoon van Adriaan Pieter Oudkerk (1895-1972) en Lena Hendrika Bindt (1900-1995)), opgegroeid op de boerderij Zuideinde 183. De familie Oudkerk-Heermans ging boeren op J.J. Allanstraat 18 in Westzaan.

Samen met zijn tweede vrouw Neeltje Hooijberg (1913-1972) kreeg Hendrik Johannes nog een zoon Nicolaas Johannes (Nico) Heermans (1937-1998). Deze zou tot omstreeks 1980 op de boerderij Overtoom 65 blijven wonen; in 1983 werd deze verkocht. Er volgde sloop en in dezelfde stijl verrees een restaurant en partycentrum dat de naam "De Oude Herberg" kreeg. Tegenwoordig is hier "De Wereldkeuken" gevestigd.

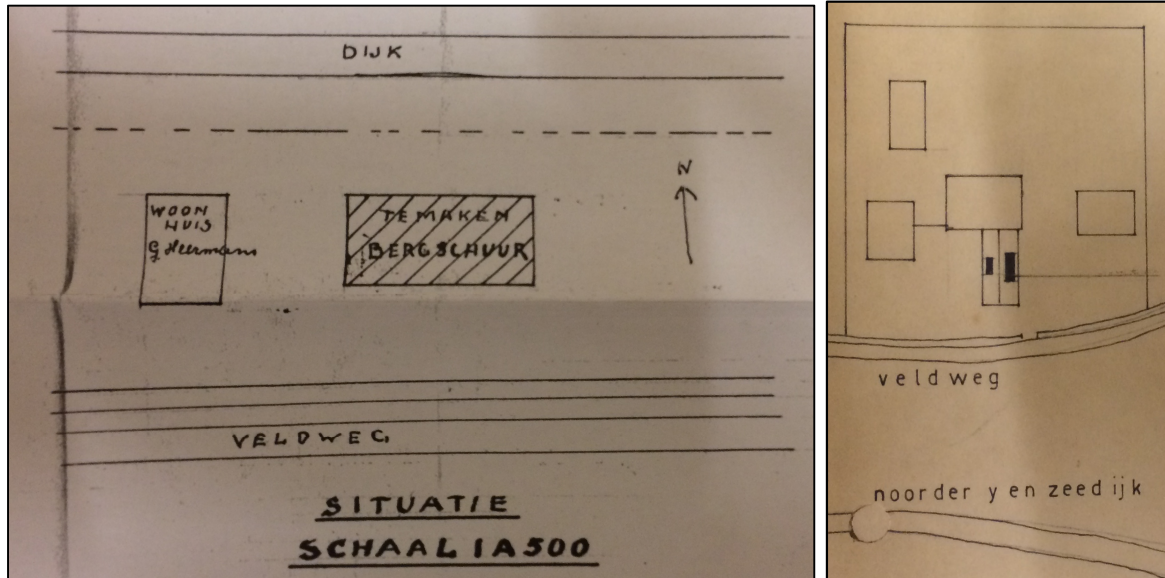
Nico, de vierde generatie Heermans, verhuisde naar Koog aan de Zaan en korte tijd later naar De Schoolmeesterstraat in Westzaan. Als amateurhistoricus zou hij veel onderzoek doen naar historische onderwerpen van "zijn" dorp.

4. De derde generatie Heermans in de Westzanerpolder

In 1961 nam Jo's zoon Jan Antonie Heermans (1927-2006), getrouwd met Annie Klasina Breg, de boerderij Veldweg 255 officieel van opa en oma Heermans-Koopmans over, waar hij akkerbouw bleef uitoefenen. Ook werden aardappelen aan huis verkocht.

Deze derde generatie Heermans liet het woonhuis Veldweg 255 in 1961/1962 verbouwen, in 1973 werd het voorzien van twee dakkapellen.

Eind jaren '60 was er voor het eerste sprake dat de Westzanerpolder, dus buitendijks van de Overtoom en Westzanerdijk, bebouwd zou worden ten behoeve van de havenuitbreiding van Amsterdam. Dat viel mee maar rond 1970 moest de eerste grond worden afgestaan voor verbreding van het Noordzeekanaal.

Plattegronden van Overtoom 79 (links) en Veldweg 255 er ten zuidwesten van (rechts). Foto © Collectie bouwtekeningen Gemeentearchief Zaanstad.

5. De vierde generatie Heermans in de Westzanerpolder

In 1996 nam Johannes Peter (Jos) Heermans het akkerbouwbedrijf van zijn vader aan de Veldweg 255 over. Zijn ouders waren vier jaar eerder naar de Kersenboomstraat verhuisd.

Korte tijd later kwamen er plannen om een weg door de polder aan te leggen van Zaandam richting Buitenhuisen en verder langs het Noordzeekanaal richting Beverwijk. Omstreeks 1998 was de vierde generatie Heermans genoodzaakt het bedrijf te verkopen omdat de Westzanerpolder een industriële bestemming had gekregen. Voorjaar 2000 verhuisde de familie Heermans naar de Wieringermeer om daar verder te boeren.

Daarmee waren de laatste akkerbouwers uit de Westzanerpolder verdwenen.² Veldweg 255 werd korte tijd later afgebroken, het pand Overtoom 79, reeds in 1979 “uit de familie” gegaan, is rond 2000 afgebrand.

Op de plek van laatstgenoemd adres vestigde zich Crock Transport. Hier verrees in de periode 2015-2016 een nieuw woonhuis.

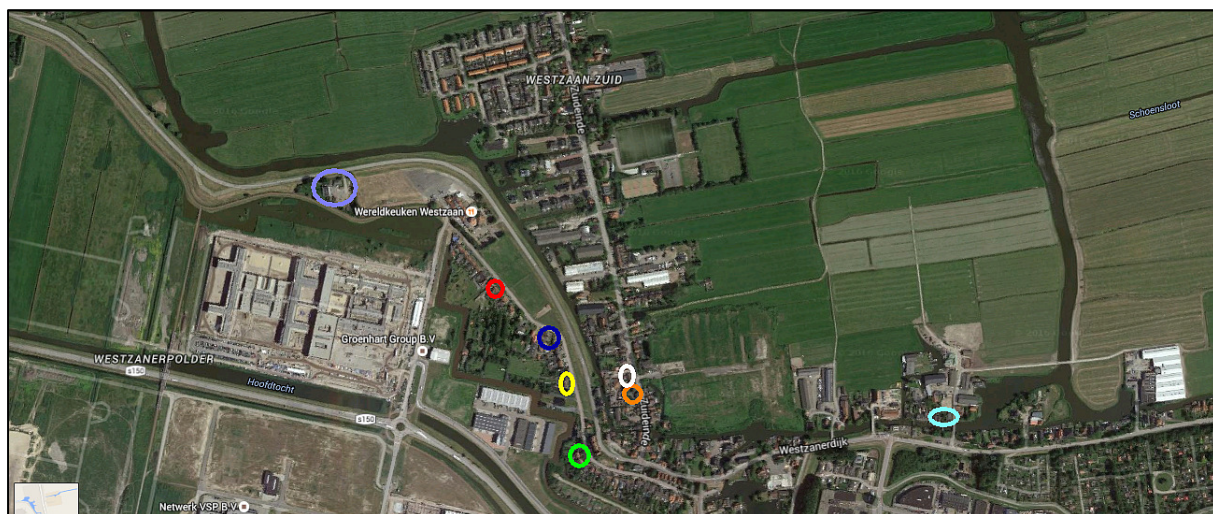
Rechts de restanten van een tuinthuisje bij Overtoom 79 en links het bedrijfspand van Crock Transport. In het midden zijn funderingspalen voor een nieuw huis te zien. Foto © GoogleMaps/Streetview.

Het nieuwe huis Overtoom 79 in 2016. Op de achtergrond de Veldweg met pal daarachter het juist voltooide Justitieel Complex Zaanstad. Foto © J.C. van der Male.

² Den Hertog, L. Laatste akkerbouwers weg uit Westzanerpolder. In: De Wessaner, november 2000.

Bijlage I: Situatieschets

De percelen aan de Overtoom en Veldweg in Westzaan waar Jan Antonie Heermans (1871-1961) en zijn nazaten zouden wonen. Lichtpaars: Overtoom 79 en links daarvan, ten zuiden van de Veldweg de plek van voormalig Veldweg 255; rood: Veldweg 173-175; blauw: Veldweg 145-147; geel: Veldweg 115; groen: Veldweg 77 of 79; oranje: Zuideinde 37; wit: Zuideinde 51; lichtblauw: Overtoom 6 en 8. Afbeelding © GoogleMaps.